

آموزش‌های علمی-کاربردی و تولید (ملی و بین‌المللی)

TET and Production (National and International)

دورنمای اصلی همه سازمان‌های تجاری و صنعتی دنیا، دستیابی به قابلیت‌های ملی و بین‌المللی است. در این راستا تولید ملی و بین‌المللی از فرایند ترکیب و قرارگیری مبانی فلسفی، علم و آموزش، دانش و فناوری به دست می‌آید، همچنین بررسی الگوی تولید رقابتی، نقش و کارکردهای آموزش علمی-کاربردی در فرایند شناخت تولید ملی و بین‌المللی اهمیت دارد.

اهمیت تولید ملی و بین‌المللی

پیشرفت فناوری و تغییرات شتابان در دنیای امروز، سازمان‌ها را با چالش‌های گوناگونی روبه‌رو کرده است. توسعه فناوری و به‌کارگیری ماشین‌آلات نیازمند نیروی انسانی متخصص و ماهر است. چون دانشگاه مکانی برای تربیت نیروی انسانی متخصص و ماهر است و اگر این نیروی انسانی متخصص بتواند، دانش و مهارت خود را در عرصه تولید و صنعت به کار ببرد، سبب پیشرفت خواهد شد. دورنمای اصلی همه سازمان‌های تجاری و صنعتی دنیا، دستیابی به قابلیت‌های ملی و بین‌المللی است. برای رسیدن به این هدف، سازمان‌ها باید توانایی‌های خود را به استانداردهای مورد قبول بازارهای جهانی برسانند. روند تاریخی توسعه اقتصادی و صنعتی و تولیدی کشورهای پیشرفته صنعتی نشان می‌دهد، که پویایی نظام آموزشی و پیوند عمیق میان علم و فناوری یکی از عوامل مهم شکوفایی اقتصادی و فرهنگی و به‌خصوص صادرات آنها بوده است. در دهه‌های اخیر بین‌المللی شدن تجارت و روی آوردن سازمان‌های تولیدی به بازار جهانی اهمیت ویژه‌ای یافته است. سازمان‌های زیادی در این فضا فرصت مناسبی برای گسترش فعالیت‌های بین‌المللی برای کسب اهدافی چون رشد، سود، فروش محصولات و یا خدمات، ایجاد تنوع برای خطرپذیری‌های تجاری، یافته‌اند. سازمان‌ها برای ورود به این بازار جهانی از روش‌های گوناگونی بهره گرفته‌اند، که یکی از آنها تولید در سطح ملی و بین‌المللی است.

تولید در سطوح ملی و بین‌المللی، باید به اصول زیر توجه شود:

درک و فهم جهان زیسته خود، یعنی درک ارزش‌ها و فرهنگ‌های جوامع گوناگون و راه‌هایی که همه افراد به‌منزله شهروندان جهانی، می‌توانند در شکل‌دهی به تغییرات اقتصاد جهانی، محیط زیست و جامعه‌ای که بخشی از آن هستند، اثرگذار باشند.

دانش درباره آنچه به‌منزله استانداردهای نظام آموزشی علمی-کاربردی است؛ برای تولید در سطوح ملی و بین‌المللی، اندازه‌گیری، مقایسه و تطبیق با استانداردهای بین‌المللی (Wang et al., ۲۰۱۱).

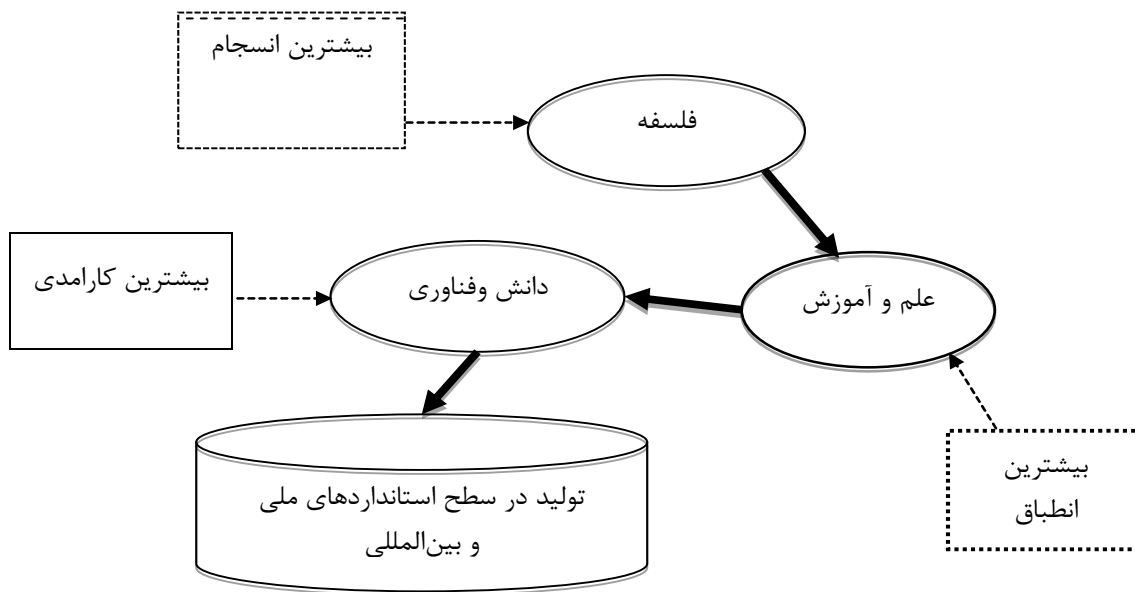
نظام آموزشی علمی-کاربردی ضمن توجه به مبانی علمی، با در نظر داشتن مهارت‌های حرفه‌ای و کاربردی علوم در محیط واقعی کار منجر به کارایی و اثربخشی بیشتر سازمان‌های تولیدی می‌شود.

نظر به اینکه در قرن بیست و یکم میلادی کشورها با برداشتن موانع تعرفه‌ای و حمایتی، بازارهای خود را به روی یکدیگر می‌گشایند، رقابت در سطحی فراتر از مرزهای ملی دیده می‌شود (بحیرایی و همکاران، ۱۳۹۶). فعالیت اقتصادی در فضای رقابتی جهانی، متکی به پذیرش خروجی تولیدی سازمان‌ها از سوی مشتریان است و فقط سازمان‌هایی می‌توانند، تولیداتی در سطح ملی و بین‌المللی عرضه کنند، که نظام‌ها و سازوکارهای تولید را تدارک دیده باشند. این سازمان‌ها فعالیت و رقابت را در سطحی فراتر از مرزهای ملی و منطقه‌ای جست‌وجو می‌کنند (فارس‌سیجانی و قیومی قهرودی، ۱۳۹۳).

تولید ملی و بین‌المللی

تولید ملی و بین‌المللی از فرایند ترکیب و قرارگیری مبانی فلسفه، علم و آموزش، دانش و فناوری به دست می‌آید. این عناصر در شکل (۱)، به‌عنوان، مبانی مدیریت در سطح استانداردهای ملی و بین‌المللی اشاره شده است.

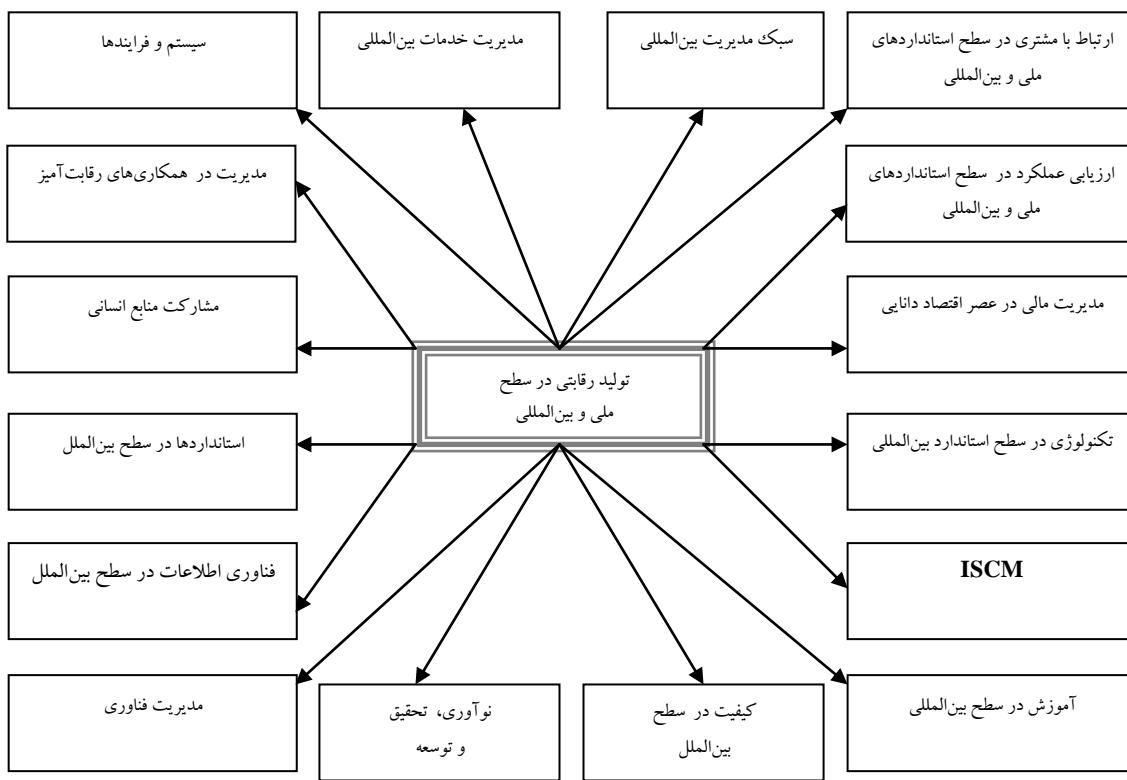
تولیدکننده در سطح استانداردهای ملی و بین‌المللی قادر است، بهترین تولیدکننده در جهان باشد و ارزشمندترین محصولات را تولید کند و بیشترین نرخ بازگشت را با

شکل ۱. مبانی مدیریت در سطح استانداردهای ملی و بین‌المللی (کشاورز، ۱۳۹۵)

تولیدکنندگان ناگزیر به اصلاح روش‌های سنتی، ناکارآمد و غیراثربخش گذشته خود و اخذ رویکردی جدید در سیاست‌های تولیدی هستند. فقط با این رویکرد است که تولیدکنندگان می‌توانند، با رقبای بین‌المللی خود به رقابت بپردازند، زیرا در این وضعیت تولیدکننده چه در بازارهای جهانی حضور پیدا کند و چه فقط در یک محدوده خاص فعالیت داشته باشد، باید با سازمان‌های ملی و بین‌المللی به رقابت بپردازد، و از این جهت است که ناگزیر به تولید در سطح ملی و بین‌المللی است. در بازاریابی امروزه بازار برابر مشتری است، و از سوی دیگر در این دوره، اساس رقابت و تولید نیز تغییر کرده و پیدایش شرایط مذکور شرکت‌های تولیدی را وادار کرده است، تا با عملیات تولیدی با توجه به دیدگاه‌های جهانی بیندیشند و ارزیابی مجددی در نگرش‌ها به رقابت‌های بین‌المللی داشته باشد (فارسیجانی و همکاران، ۱۳۹۶). با توجه به تغییرات سریع فناوری تولید و رقابت شدید در دهه ۱۹۷۰ میلادی بیشتر سازمان‌ها، راهبردهای تولیدی و فعالیت‌های خود را در صنایع گوناگون ارزیابی کرده و رویکردهای نوین راهبرد تولید را به‌کار گرفته‌اند (مقبل باعرض و گودرزی، ۱۳۸۳). در دو دهه اخیر به دلیل رقابت شدید بسیاری از سازمان‌های تولیدی، اهداف

اجرای راهبردهای رقابتی به‌دست آورد. تولید ملی و بین‌المللی زمانی اتفاق می‌افتد که سازمان‌ها شاخص‌هایی مانند، کیفیت برتر (نسبت به رقبای داخلی و خارجی)، قیمت کمتر (نسبت به رقبای داخلی و خارجی)، انعطاف‌پذیری بیشتر (نسبت به رقبای داخلی و خارجی)، نوآوری بیشتر (نسبت به رقبای داخلی و خارجی) و زمان‌های انتظار کمتر (نسبت به رقبای داخلی و خارجی) به‌صورت هم‌زمان داشته باشند (کشاورز و همکاران، ۱۳۹۵). عوامل کلیدی مؤثر بر تولید ملی و بین‌المللی برای ایجاد صرفه‌جویی در هزینه عملیات، پاسخ‌گویی کارا، ارائه خدمات عالی به مشتری و اداره مناسب منابع، بر اطلاعات تکیه می‌کنند (فارسیجانی و فلاح حسینی، ۱۳۹۱). بنگاه‌های اقتصادی در راستای تولید ملی و بین‌المللی از اطلاعات به‌عنوان ابزاری راهبردی برای رسیدن و باقی ماندن در بهترین سطح استفاده می‌کنند. زمانی بنگاه‌های اقتصادی به وضعیت تولید در سطح ملی و بین‌المللی می‌رسند، که توانسته باشند قابلیت‌هایی در دست‌یابی به مزیت رقابتی مستمری در زمینه‌هایی مانند هزینه، کیفیت، تحویل کالا، انعطاف‌پذیری و نوآوری ایجاد کنند (آذر و صفایی قادیکلائی، ۱۳۸۰). با توجه به روند گریزناپذیر جهانی تولید و صنعت،

شکل ۲. الگوی تولید رقابتی ملی و بین‌المللی (فارسبیجانی، ۱۳۸۴)

تولید رقابتی در سطح ملی و بین‌المللی است. زمانی سازمانی به مرحله تولید در سطح ملی و بین‌المللی می‌رسد، که توانسته باشد، قابلیت‌ها و ظرفیت‌های تولید خود را برای دستیابی به یک مزیت رقابتی پیوسته و منحصر به فرد مثل مزیت رقابتی در هزینه، کیفیت، تحویل کالا، انعطاف‌پذیری و نوآوری ایجاد کند. تولیدکنندگان در سطح بین‌المللی عملیات تولیدی خود را طوری ادامه می‌دهند، که همواره از سوی ذی‌نفعان مورد حمایت قرار گیرند و به دنبال بهینه کردن تجهیزات و نیروی انسانی خود هستند، در این سازمان‌ها الگوبرداری از رقیب و تجزیه و تحلیل رقبا از اهمیت ویژه‌ای دارد.

نقش آموزش در تولید ملی و بین‌المللی

اگر آموزش را هم‌راستا با سرمایه‌گذاری در نیروی انسانی

راهبردی، ارزش‌ها و اولویت‌های خود را بازنگری کرده و سرانجام به ضرورت تعیین راهکار تولید در مقیاس جهانی رسیده‌اند. تغییر تمرکز از حجم تولید به انعطاف‌پذیری تولید به طوری که در نهایت کیفیت محصولات و درجه پاسخگویی شرکت ارتقاء یابد، یکی از دلایل این نگرش است (صفایی قادیکلائی، ۱۳۸۷).

الگوی تولید رقابتی ملی و بین‌المللی و عوامل مؤثر آن

سازمان‌هایی که خود را با فلسفه‌های جدید تولیدی سازگار می‌کنند، به‌طور جدی در جست‌وجوی فرصت‌هایی برای بهبود در زمینه‌های کلیدی مانند کیفیت، هزینه، ارسال کالا، انعطاف‌پذیری و نوآوری هستند (فارسبیجانی، ۱۳۸۴). شکل (۲) نشان‌دهنده الگوی عرضه

آموزش علمی-کاربردی بین‌المللی در کلاس جهانی، با فراهم کردن بستری برای شناخت هرچه بهتر پدیده، رقابت و مدیریت بهینه آن گام‌های اولیه و پیشرو را دربردارد. بین‌المللی شدن آموزش و تولید رقابتی دو مفهومی هستند که در اثر تعامل سازنده با یکدیگر قادر هستند، که موجبات شکوفایی یکدیگر را فراهم کنند. دانشگاه‌های علمی-کاربردی در کلاس جهانی عالی‌ترین نمود، تعامل دو عرصه بزرگ تولید رقابتی و آموزش است. آموزش علمی-کاربردی بین‌المللی در کلاس جهانی خدمتی است که تولیدات و خدمات با کیفیت بالا را که در عین حال سبب خشنودی و رضایت ذی‌نفعان شده، و سازمان‌ها را در تقاضای مجدد برای به‌کارگیری آن مصمم‌تر می‌کند، عرضه می‌کند. خدمت با کیفیت بالا در آموزش‌های علمی-کاربردی کلاس جهانی، دربرگیرنده تدریس، یادگیری و انتقال دانش و محتوا در کلاس جهانی برای رسیدن به تولید ملی و بین‌المللی رقابتی است. عملکرد صادراتی تولیدات در سطح بین‌المللی، موتور تحریک‌کننده رشد اقتصادی کشورها و نیاز مبرم برای مزیت‌های رقابتی سازمان‌ها به شمار می‌رود. در واقع تولیدات در سطح بین‌المللی به میزانی که سازمان، در رسیدن به هدف‌های راهبردی خود به خوبی عمل کرده است مربوط می‌شود و دربردارنده بهبود مزیت رقابتی، افزایش صادرات و سهم بازار و افزایش موقعیت رقابتی ملی و بین‌المللی است.

آموزش علمی-کاربردی بین‌المللی نوعی آموزش حضوری است، که در آن یادگیرنده در الگوهای بین‌المللی رشد و نوآوری در آموزش را می‌آموزد. تغییرهای بازار کار، بحران‌های اقتصادی، انقلاب فناوری و بسیاری دگرگونی‌ها، عرضه و تقاضای بازار کار در حوزه آموزش عالی را تحت تأثیر قرار داده است. امروزه فقط دانشگاه‌هایی می‌توانند، ادعای موفقیت داشته باشند که ضمن بهره‌گیری از آخرین یافته‌های دانش مدیریت به استقبال خطر رفته و متناسب با شرایط موجود خود را با روندهای ملی و بین‌المللی همراه کنند. تحقق این موضوع نیاز به عزم جدی داشته و مدیران آموزش عالی دیگر قادر نیستند، با پیروی از شیوه‌های سنتی به حل مشکلات بپردازند و نیاز به برنامه‌ریزی راهبردی دارند.

بدانیم، می‌توان ارتباط مستقیم و مطلوب میان توسعه اقتصادی و به‌کارگیری مهارت و تخصص نیروی انسانی را به‌منزله یکی از مهم‌ترین عوامل تولید تأیید کرد (مقصودی ۱۳۹۳). آموزش از تلاش برای کسب تخصص حرفه‌ای، ماشینی، تلاش فنی، ورزیدگی در امور مدیریتی و اکتساب روش‌ها و برخوردهای متناسب در مقابل مسائل دقیق اجتماعی است (مگ‌هی و تهیر، ۱۳۵۴).

آموزش مهارتی، نقش مهمی را در تشکیل سرمایه انسانی از راه تربیت نیروی کار ماهر مورد نیاز بازار کار در کشورهای گوناگون ایفا می‌کند. با پیچیده‌تر شدن مشاغل بر اهمیت آموزش کارکنان به‌ویژه آموزش‌های مهارتی و یادگیری مهارت‌های لازم افزوده می‌شود.

تعلیمات مراکز آموزشی و تربیت نیروی انسانی با ترکیب آموزش‌های نظری و عملی می‌تواند، نقش بسیار زیادی در توسعه و ارتقاء بهره‌وری داشته باشد. هدف از بهره‌وری به حداکثر رساندن به‌کارگیری منابع، نیروی انسانی، تسهیلات و مانند آن، به شیوه علمی و یا کاهش هزینه‌های تولید و گسترش کالاها و افزایش اشتغال و کوشش برای افزایش دستمزدهای واقعی و بهبود معیارهای زندگی است، آن‌گونه که به نفع کارکنان، مدیران و مصرف‌کنندگان باشد. در این دیدگاه، انسان به این باور می‌رسد که می‌تواند کارها و وظایف خود را هر روز بهتر از روز پیش انجام دهد و برای تحقق این باور تلاش کند. آنچه از این تعریف به‌دست می‌آید: رابطه مستقیم و معنادار میان بهره‌وری و آموزش است. رابطه‌ای که با صراحت به ما می‌آموزد که، آموزش بهتر مساوی با بهره‌وری بیشتر است. شاید متداول‌ترین اسلوب آموزش، کارآموزی کارگران در محیط حرفه‌ای باشد. در این اسلوب، کارآموز ضمن کسب مهارت مورد لزوم برای پیشبرد عملکرد حرفه خود، با مواد اولیه سروکار دارد که پس از خاتمه کارآموزی باید با آنها کار کند. کارگر در محیط واقعی کار می‌کند که باید در آن حرفه‌اش را انجام دهد (مقصودی، ۱۳۹۳).

کارکردهای آموزش‌های علمی-کاربردی در فرایند تولید ملی و بین‌المللی

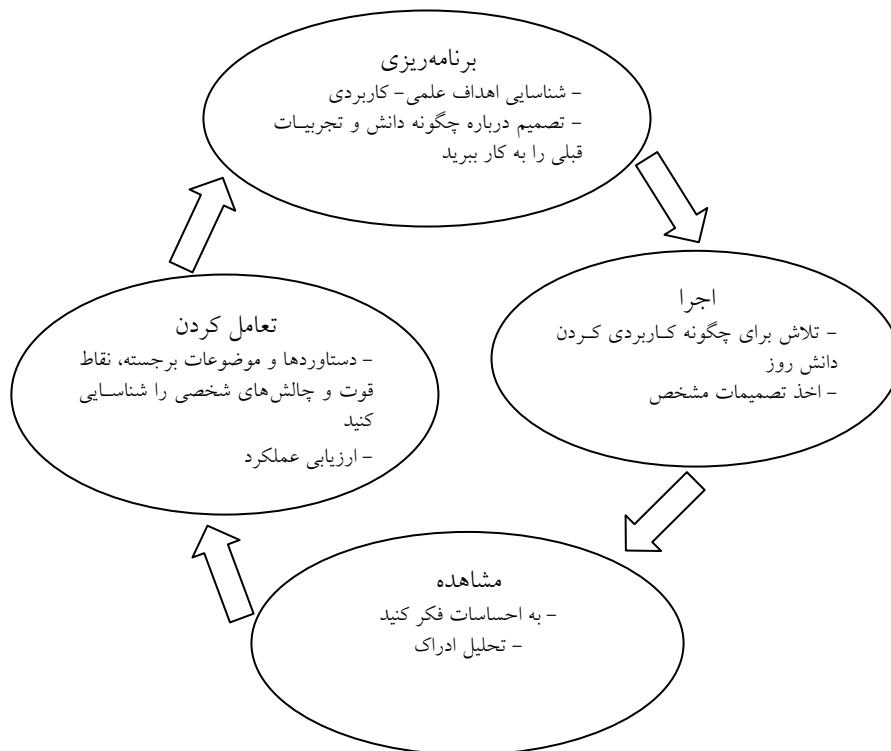
زمینه برای تحرک و ارتقاء شغلی دارد (منفرد و همکاران، ۱۳۸۹). الگوی آموزش علمی-کاربردی بین‌الملل در کلاس جهانی از سوی هیل در سال ۲۰۱۲ م عرضه شده است و در سازمان‌های رقابتی به کار گرفته می‌شود، به چهار زمینه اساسی برای این نوع آموزش از جمله، وابستگی متقابل، شکل‌گیری نگرش، ارتباط و چشم‌انداز بین‌المللی اشاره می‌کند. شکل (۳) به الگوی آموزش علمی-کاربردی بین‌الملل در کلاس جهانی هیل اشاره می‌کند. بر اساس این الگو مراحل ذیل تعریف شده‌اند:

۱. تعهد به برنامه‌ریزی جریان‌های علمی-کاربردی؛
۲. تأکید بر اجرا و سازماندهی در یادگیری حرفه‌ای؛
۳. تأکید بر مشاهده و تحلیل؛
۴. تعامل با محیط (Hill, ۲۰۱۲).

بنابراین، افزون بر دانش، مهارت‌های کاربردی و نگرش‌ها می‌توانند به معنای پذیرش آرمان‌های بین‌المللی و دستیابی به دیدگاهی جهانی برای تولید ملی و بین‌المللی

از سویی لازمه برنامه‌ریزی راهبردی، داشتن تفکری راهبردی است و داشتن تفکر راهبردی مدیران را در مواجهه با چالش‌های دانشگاه توانمند می‌کند و در راستای غلبه بر مسأله اشتغال، فارغ‌التحصیلان به راه‌های منطقی و درست دست پیدا می‌کنند. در میان مؤسسات آموزش عالی، دانشگاه جامع علمی-کاربردی از معدود دانشگاه‌هایی است که با رویکردی متمایز از سایر مؤسسات آموزش عالی در حال فعالیت بوده و با دارا بودن شاخص‌هایی مانند: کاربردی بودن آموزش‌ها، در جست‌وجوی شناخت نیازهای پنهان، تلفیق نظریه و عمل، ارتباط تنگاتنگ با صنعت، تقاضا محور بودن و مانند آن، این دانشگاه در زمره دانشگاه‌های نسل سوم یا کارآفرین قرار گرفته است (کمری و همکاران، ۱۳۹۷).

جایگاه آموزش‌های علمی-کاربردی به میزان زیادی بستگی به برون‌داد نظام آموزشی در روشن‌تر کردن چشم‌انداز شغلی و پاسخ‌گویی به نیازهای حرفه‌ای و ایجاد

شکل ۳. الگو آموزش علمی-کاربردی بین‌الملل در کلاس جهانی (Hill, ۲۰۱۲)

باشد.

تقویت آموزش‌های علمی-کاربردی

سه حوزه مهم در تقویت آموزش‌های علمی-کاربردی اهمیت دارد، از جمله: برنامه درسی، آموزش و نظارت و ارزیابی مداوم (Nores and Barnett, ۲۰۱۰).

برای رسیدن به تولید رقابتی، طراحی نظام آموزش بین‌المللی علمی-کاربردی ضروری است، برای ساختن این نوع نظام موارد زیر اهمیت دارد (Sorenren & Madsen, ۲۰۱۲):

- الف) تغییر راهبردها برای بهبود آموزش علمی-کاربردی؛
- ب) به‌کارگیری چارچوب‌های جدید آموزش علمی-کاربردی؛
- ج) مشارکت‌های دولتی و خصوصی برای آموزش علمی-کاربردی.

به حداکثر رساندن تأثیر سیاست‌ها بر آموزش‌های علمی-کاربردی در این زمینه است، شناسایی سیاست‌هایی که می‌تواند، مؤثر بر آموزش باشد، مانند تأکید روی کارایی و اثربخشی آموزش و ایجاد مشوق‌هایی برای پیشرفت.

بنابراین مراحل بنا نهادن نظام آموزش علمی-کاربردی برای تولید رقابتی ملی و بین‌المللی به شرح ذیل است:

مرحله نخست: ارتقاء استانداردهای کاربردی با پذیرش معیارهای بین‌المللی، تا از دانش و مهارت‌های لازم برای رقابت در تولید جهانی برخوردار باشند (Wang et al., ۲۰۱۱).

مرحله دوم: نفوذ دولت‌ها برای اطمینان از هماهنگی برنامه‌ها و ارزیابی با استانداردهای بین‌المللی و آموختن از کشورهایی با عملکرد بالا. پژوهش‌ها نشان می‌دهد، که کشورهای با عملکرد بالا از استانداردهای سخت و منسجم با طیف گسترده‌ای از ابزارهای علمی-کاربردی کاملاً هماهنگ پیروی می‌کنند.

مرحله سوم: تجدیدنظر در سیاست‌ها و تعیین استانداردهای آموزشی در کلاس جهانی، برای به‌کارگیری مدرسان، آماده‌سازی، توسعه و حمایت سرمایه انسانی.

مرحله چهارم: نظام‌ها را با نظارت، مداخله و پشتیبانی برای

اطمینان از عملکرد بالا و با بهره‌گیری از بهترین شیوه‌های بین‌المللی پاسخگو کنند. بیشتر کشورهایی که کارایی بالایی دارند، سازوکارهای گوناگونی برای نظارت بر عملکرد آموزش علمی-کاربردی به کار می‌برند.

مرحله پنجم: با بررسی پیشرفت‌ها و موفقیت آموزش، عملکرد آموزش را در سطح جهانی اندازه‌گیری کنند، تا اطمینان حاصل شود که با گذشت زمان، آموزش لازم را برای رقابت در اقتصاد قرن بیست‌ویکم و تولید ملی و جهانی دریافت شده است. دولت‌ها استانداردهای جهانی را ایجاد کنند (Wang et al., ۲۰۱۱) و سیاست‌هایی را بر اساس بهترین روش بین‌المللی اتخاذ نمایند.

کتاب‌شناسی

آذر، ع.، صفایی قادیکلایی، ع. (۱۳۸۰). سیستم تولید در سطح جهانی و مراحل استقرار، دانشور پزشکی ویژه مقالات علوم انسانی، ۸(۳۳)، ۱-۱۲.

بحیرایی، ش.، فارسیجانی، ح.، نشاطین طهرانی، م.، و شیدایی اردستانی، ا. (۱۳۹۶). تبیین نقص تولید ناب برای رسیدن بنگاه اقتصادی به کیفیت در کلاس جهانی، ارائه در اولین کنگره بین‌المللی چشم‌انداز مدیریت کلاس جهانی در ایران، تهران، مؤسسه چشم‌انداز مدیریت تراز جهانی.

صفایی قادیکلایی، ع. (۱۳۸۷). طراحی استقرار سیستم تولید در کلاس جهانی در شرکت‌های متوسط و بزرگ ایران، مورد مطالعه: خودرو سازی. (رساله دکتری مدیریت، مدیریت و امور اداری). دانشگاه تربیت مدرس. تهران.

فارسیجانی، ح.، جلالیون، ن.، و مردانی، م. (۱۳۹۶). شناسایی و تبیین شاخص‌های ارزیابی عملکرد مدیریت کلاس جهانی، نشریه چشم‌انداز مدیریت صنعتی، ۲۶(۲)، ۶۶-۳۷.

فارسیجانی، ح.، فلاح حسینی، ع.، (۱۳۹۱). شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر دستیابی زنجیره تأمین به کلاس جهانی و ارائه راهکارهای مناسب. چشم‌انداز مدیریت صنعتی، ۲۱(۶)، ۴۴-۲۵.

فارسیجانی، ح.، قیومی قهرودی، ص. (۱۳۹۳). شناسایی و اولویت‌بندی موانع چابکی بنگاه‌های اقتصادی برای دستیابی به تولید در کلاس جهانی. چشم‌انداز مدیریت صنعتی، ۲۱(۴)، ۹۷-۱۲۰.

فارسیجانی، ح. (۱۳۸۴). چالش‌های تولید محصول در کلاس جهانی، مجله تدبیر، ۱۵۵(۱)، ۲۹-۳۲.

کشاورز، س.، فارسیجانی، ح.، و استیری، ا. (۱۳۹۵). اصول مدیریت کلاس جهانی، در بنگاه‌های اقتصادی و کشورها. تهران: انتشارات برآیند پویا. کمری، ح.، نوریان، م.، سلیمانی، ن.، و مسعودی ندوشن، ع. (۱۳۹۷).

معادل‌ها

Thayer, Paul W.	تهیر، پائول
McGehee, William	مگ‌هی، ویلیام
Hill	هیل

طراحی مدل تفکر استراتژیک مدیران دانشگاه جامع علمی کاربردی. تحقیقات مدیریت آموزشی. ۹(۳۵)، ۶۰-۴۱.

مقبل باعرض، ع. گودرزی، غ. ر. (۱۳۸۳). مدل انتخاب تأمین‌کننده استراتژیک جهانی در زنجیره تأمین (صنعت خودرو ایران)، مدرس علوم انسانی، ۸(۲)، ۱۴۹-۱۸۰.

مقصودی، ف. (۱۳۹۳). نقش آموزش‌های فنی حرفه‌ای در اقتصاد کشور و توسعه کسب و کار. ماهنامه اجتماعی، اقتصادی، علمی و فرهنگی کار و جامعه، ۱۷۳(۱)، ۴۸-۴۰.

مگ‌هی، و.، تهیر، پ. (۱۳۵۴). تربیت نیروی انسانی برای صنعت. (غلام‌رضا کیان‌پور، مترجم). چاپ دوم. تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب.

منفرد، نوزد، رجب بیگی، مجتبی، یاسمی، مهران، آوخ کیسی، مهران، امیرامینی، مهناز و برنا، مهدی. (۱۳۸۹). بررسی رابطه آموزش‌های مراکز آموزش عالی علمی کاربردی علوم و صنایع شیلاتی خلیج فارس با اشتغال دانش‌آموختگان. گزارش نهایی طرح تحقیقاتی مؤسسه آموزش عالی علمی-کاربردی جهادکشاورزی، تهران.

Hill, I. (۲۰۱۲). Evolution of education for international mindedness. *Journal of Research in International Education*, ۱۱(۳), ۲۴۵-۲۶۱.

Nores, M., & Barnett, W. S. (۲۰۱۰). Benefits of early childhood interventions across the world: (Under) Investing in the very young. *Economics of Education Review*, ۲۹(۲), ۲۷۱-۲۸۲.

Sorenren, H. E., & Madsen, T. K. (۲۰۱۲). Strategic orientations and export market success of manufacturing firms: The role of market portfolio diversity. *International Marketing Review*, ۲۹(۴), ۴۲۴-۴۴۱.

Wang, Q. H., Wang, Q. and Liu, N.C. (۲۰۱۱). Building World-Class Universities in China: Shanghai Jiao Tong University. In Philip G. Altbach and Jamil Salmi (Editors). *The Road to Academic Excellence The Making of World-Class Research Universities*. (p.p. ۳۳-۶۵). Washington: The World Bank.

حسن فارسیجانی (عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی)

ندا جلالیون (دانشگاه تکنولوژی مالزی (UTM))